

---

## UČITELJICE, DA PONOVIŠTO ŠTO STE DANAS NAUČILI!

Uz 33. zelinsku smotru – iz učiteljske prakse u čabarskom kraju

*Ingrid Žorž, Čabar /Tršće\**

Počašćena sam i radosna jer vam mogu govoriti o svojem višegodišnjem radu s učenicima, ali i predstaviti mjesne govore čabarskog kraja.

Drago mi je što imam priliku zahvaliti ponajprije svojim učenicima, djevočicama i dječacima koji sanjaju i maštaju, zaljubljuju se i nadaju, svađaju se i prijateljuju, vesele se i tuguju na govoru svog rodnog kraja.

Zatim svojim kolegicama i kolegama koji mi i danas pomažu pri izgovoru nekih glasova, odabiru nekih oblika riječi i razumijevanju značenja nekih izraza, budući da sam Riječanka odrasla uz *čakavsku besedu*.

Hvala i svima vama koji ustrajete na tome da se hrvatski jezik, čak i onaj njegov najsitniji dio kakav je mjesni govor jednog malog mjesta u Gorskom kotaru, cijeni i čuva.

Stanovnici grada Čabra i većih okolnih mjesta, Prezida, Tršća i Gerova, običavaju svoj zavičajni govor nazivati *naš jezik* ili *domaći jezik*.

Iako će se neupućenom slušatelju vjerojatno učiniti kako riječi koje izgovaraju Čabrani, Prezidanci, Trščani i Gerovci pripadaju slovenskom jeziku, ovdje se zapravo radi o pomalo neobičnim i posebnim mjesnim govorima koji pripadaju gorskokotarskom dijalektu kajkavskog narječja.

Zbog male udaljenosti između grada Čabra i slovenske granice oni doista imaju sličnosti sa slovenskim jezikom.

---

\* Ingrid Žorž, profesorica u Područnoj školi Tršće Osnovne škole “Petar Zrinski Čabar” dobitnica je *nagrade voditeljici za posebnu brižnost i njegovanje kajkavskog izričaja u osnovnim školama* na prošlogodišnjoj, 33. smotri dječjega kajkavskoga pjesništva u Sv. Ivanu Zelini. Nagradu je osigurao župan Zagrebačke županije mr. sc. Stjepan Kožić.

Mjesne govore koji se mogu čuti na području čabarskog kraja dijelimo na: čabarski, plešćanski, prezidanski, trščanski i gerovski.

Za sve govore čabarskog kraja karakteristični su poluglasovi i dvoglasni, nerazlikovanje glasova č i ć, ostvarivanje staroslavenskog glasa jata kao ej, veliki broj riječi iz njemačkog jezika...

Govornici standardnog jezika ili nekih od preostalih dvaju narječja na prvo će slušanje biti sigurni da među mjesnim govorima čabarskog kraja nema razlika. Međutim, prevarit će se.

Neke su razlike između mjesnih govora doduše male i odnose se na različiti izbor samo jednog od glasova u riječi, najčešće samoglasnika. Druge su veće i odnose se na riječi istog značenja, a potpuno različitog glasovnog sastava.

Otkako su grad Čabar i okolica povezani s većim gradskim središtima, lokalno stanovništvo počelo se miješati sa stanovništvom drugih krajeva Hrvatske. Mjesnim govorima zaprijetile su neizbježne promjene zbog prodiranja novih oblika, riječi i izraza, posebice iz standardnog jezika.

U svim čabarskim osnovnim školama njegujemo dječje stvaralaštvo na mjesnim govorima čabarskog kraja. Odazivamo se na sve hvalevrijedne literarne natječaje kao što su *Dragutin Domjanić*, *Dani Ante Kovačića* ili *Poj riči materinske*. Sudjelujemo na literarnim druženjima osnovnoškolaca Gorskog kotara - *Goransko sijelo*. Svake se godine predstavljamo i na smotri LIDRANO.

Na području Grada Čabra djeluje nekolicina književnika i zaljubljenika u mjesne govore. Njihov rad prepoznala je Matica hrvatska - Ogranak Čabar koja je u dvadesetak godina svojeg postojanja objavila više od 30 naslova, što književnoumjetničkog, što jezičnog sadržaja.

Među njima svakako treba izdvojiti dijalektalne rječnike *Pamejnek* i *Rječnik govora Čabarskog kraja* autora Slavka Malnara. U spomenutim se rječnicima našlo mnoštvo riječi koje su zauvijek spašene od zaborava.

Usudila bih se reći kako svatko od nas, žitelja grada Čabra, želi sačuvati *damačo rejč* i ostaviti je u naslijeđe budućim generacijama.

\*\*\*

Odgoj i obrazovanje djece jedno je od najzahtjevnijih i najodgovornijih, ali i najzanimljivijih i najljepših zanimanja.

Imala sam to na umu kada sam prije šesnaest godina došla u Tršće, mjesto sa svih četiriju strana okruženo šumom i planinom, mjesto bez shopping-centara i zabavnih sadržaja, mjesto za čije je stanovnike -20 stupnjeva uobičajena zimska temperatura, medvjed skoro pa domaća životinja, a kapa, šal i rukavice obvezatni modni detalji tijekom pet-šest mjeseci u godini. Imala sam to na umu i kada sam shvatila da ja, profesorica hrvatskog jezika, ne razumijem učenike koji na

školskom hodniku razgovaraju nekim meni novim i nepoznatim govorom. Ništa bolje nije bilo niti u zbornici, niti u trgovini, niti u pošti.

Rješavanju problema nepoznavanja tršćanskog govora pristupila sam polako i oprezno. Pri tome su mi pomagali moji novi sumještani.

Ne trebam posebno napominjati da sam najviše pomoći i podrške dobila od svojih učenika. Oni su za mene imali puno dobre volje i strpljenja.

Barem jedanput mjesečno pisali su pjesme na svom mjesnom govoru. Zatim smo ih zajednički čitali i prevodili na standardni jezik. Najuspješnije radove slali smo na literarne natječeaje. Dobivali smo i nagrade.

Učenici su me učili brzalice, brojalice i izreke. To im je bilo jako zabavno. Često bi mi na kraju sata rekli: "Učiteljice, da ponovimo što ste danas naučili."

Na satovima slobodnih aktivnosti, gdje su uvjeti za obostrano učenje i podučavanje izvrsni zahvaljujući opuštenoj atmosferi, pisali smo igrokaze na tršćanskom govoru, a zatim ih izvodili na školskim priredbama. Zahvaljujući šaljivim igrokazima i marljivosti učenika, na županijskoj smotri LIDRANO u Rijeci, često se čuo gorskokotarski *kaj*.

Jednoga dana otkrila sam da mi govor mojih sumještana više nije ni nov, ni nepoznat. Odjednom sam ga razumjela, a s i vremenom zavoljela.

Naravno da sam i dalje čakavka u duši, ali možda jednom otkrijem da i za kajkavku ima dovoljno mjesta.

S dobrim navikama pisanja pjesama i zajedničkog učenja nastavili smo i dalje.

Jer, i učenici, i njihova učiteljica moraju još mnogo toga naučiti o hrvatskom jeziku.

Jezik živi u napisanoj i izgovorenoj riječi. On je naše jučer, danas i sutra. Po jeziku nas, gdje god da odemo, prepoznaju. Jezik je naša veza sa svima onima koji su bili prije nas, on je naša snaga i ponos, naš zalog za budućnost.

I kada se izražavamo standardnim jezikom, i kada se izražavamo narječjem, dijalektom ili nekim od zavičajnih govora, neka naše riječi budu dobre, lijepe i blage, dostojne jezika i naroda u kojem živimo.

*Sveti Ivan Zelina, 26. 10. 2013. (pozdravno slovo)*